

Співробітники СНУ ім. В. Даля долучилися до актуалізації соціально-економічних проблем світу в рамках V Всеросійського наукового семінару на базі Інституту соціально-економічних і енергетичних проблем Півночі Комі НЦ УрО РАН, 21-23 вересня 2016 р.

21-23 вересня 2016 року в рамках наукових заходів, присвячених 95-річчю утворення Республіки Комі, в Інституті соціально-економічних і енергетичних проблем Півночі Комі НЦ УрВ РАН відбувся П'ятий Всеросійський науковий семінар «Актуальні проблеми, напрямки і механізми розвитку виробничості сил Півночі – 2016», м. Сіктівкар, до роботи в якому були залучені співробітники кафедри «Оподаткування і соціальна економіка» Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Також в роботі семінару взяли участь дослідники з Інституту досліджень людини і суспільства Болгарської Академії наук, Інституту економіки Національної академії наук Азербайджан, Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара, Інституту гірничої справи Півночі ім. Н.В. Черського СО РАН, Відділу регіональних соціальних досліджень Якутського наукового центру СВ РАН та Науково-дослідного інституту регіональної економіки Півночі Північно-Східного федерального університету ім. М.К. Аммосова (Якутськ), Інституту географії ім. В.Б. Сочава СО РАН (Іркутського), Інституту економіки УрО РАН і Уральського державного економічного університету (Єкатеринбург), Пермського філії Російського економічного університету імені Г.В. Плеханова (Перм), Башкирського державного університету (Уфа), Камського інституту гуманітарних і інженерних технологій (Іжевськ), Інституту економічних проблем Кольського НЦ РАН (Апатити), Інституту соціально-економічних проблем народонаселення РАН.

Відповідно до програми семінару було проведено пленарне засідання та сім «наскрізних» наукових сесій:

- Людський і трудовий потенціал північних регіонів.
- Мінерально-сировинний і паливний потенціал північних територій.
- Раціональне природокористування та екологічна безпека.
- Умови сталого розвитку сільських територій.
- Технічні та економічні проблеми північної енергетики.

- Функціонування і розвиток транспортних систем Півночі.

- Проблеми економічного зростання регіонів Півночі.

У представлених доповідях було обґрунтовано значення соціально-економічних досліджень в розробці і реалізації стратегій розвитку північних і арктичних районів, показана роль біотехнологій в рішенні соціально-економічних і екологічних проблем розвитку Європейського Півночі, визначені методичні орієнтири модернізації біоресурсного економіки регіону, оцінено рідкіснометалеверідкоземельні потенціал північних територій Росії і обґрунтовані пріоритети його реалізації, проаналізовано рівень добробуту населення північних регіонів в умовах кризи і вплив внутрішніх економічних факторів на демографічні показники, визначені напрямки вивчення морально-психологічного перебудовування населення, зміцнення потенціалу корінних народів і організаційно-методичні підходи до інноваційно-проектної діяльності в освіті, розглянуті економічні і екологічні обмеження перспективності нетрадиційних джерел вугле-воднів і геотермальні ресурси.

Учасники семінару в якості особливо актуальних відзначили наступні положення:

- На Півночі Росії, в тому числі в Арктиці, в першу чергу необхідно встановити технологічний, економічний, екологічний та соціальний порядок в уже існуючих господарських комплексах, а також укласти міжнародні угоди щодо ряду спірних арктичних територій, відомість була оборонний потенціал до рівня, адекватного арктичним військовим силам НАТО. На перший план виходить організація науки і науково-технічної підготовки нової індустріалізації на основі технологій XXI століття. Тут сама система НДДКР відіграє піонерну роль в облаштуванні територій і становитися свого роду нової індустрією;

- Перспективи Півночі і Арктики тесно пов'язані з новою парадигмою організації господарства, яка отримала назву «зелена економіка». Вона націлена на зниження екологічних ризиків, перехід на стійкі моделі виробництва і споживання, підвищення благоустрою населення і зміцнення соціальної справедливості;

- У багатьох регіонах Півночі і Арктики досягнуто значних успіхів в області демографії (поліпшення кількісних і якісних показників народжуваності, зниження смертності та зростання тривалості життя, зниження младенчеської смертності, позитивний природний приріст населення), обумовлені проведені державної демографічної політикою. У той же час продовжує зберігатися стійка міграційна спад, а в області природного руху населення висока ймовірність зміни напряму тенденцій з позитивних на негативні. Збереження позитивних демографічних процесів пов'язано головним чином з раз-вйтием фізичної і духовної культури і з організацією високотехнологічної медицини;

- Науковий підхід до прогнозу розвитку територій з екстремальними і складність ними природними умовами детальний розгляд форм рассел-ня населення і форм організації праці. Особливу увагу слід звернути на просторового аспект організації соціально-економічних систем з вико-ристанням коопераційних зв'язків центрів і оточуючих їх територій на основі кластерів та інших форм мережевого взаємо-дії;

- Розширення мінерально-сировинної бази гірського виробництва багато в чому зависить від розробки і впровадження таких нових технологій, які дозволяють ефективно і тривалий час працювати на вже освоєваних родовищах і ділянках з важкозбагачуваних, «наполегливими» рудами. Особливу увагу слід звернути на технологію видобутку, транспор-вання і переробки нафти і газу. Квапливість догляду в нові місця видобутку корисних копалин найчастіше приво-дит до колосальних втрат; щоб зни-зит їх рівень, бажано не тільки впроваджувати нові технологічні методи, але і по державному підходити до ор-ганізації ліцензування господарської діяльності на старих і нових місценародженнях корисних копалин. З розвитком гірничорудного комплексу безпосереднім-ного пов'язано виробництво композитів і будівельних конструкцій;

- Необхідні поглиблені дослід-ження, спрямовані на створення геоін-формаційних систем для оцінки перебуваючнина і динаміки ґрунтів і ґрунтів, в тому числі багаторічних мерз-лих, в умовах Кліматичної нестабільності; на реалізацію єдиної державної системи екологічного моніторингу; на нормування антропо-генних впливів і екологічну оцінку стану еко-систем. Такого роду проблеми стають особли-во актуальними для Арктичної зони. У приро-

дних рослинних угруповань оленячих пасовищ знижуються запаси лишайникових кормів, збільшують своє різноманіття чагарники, прискорюються процеси заболочування, рівень вмісту в кормах, ґрунтах і водах забруднювачів, в тому числі важких металів. Актуальним стає наукове обґрунтування комплексного вирішення проблеми забезпеченості оленеводчеських господарств кормовою базою. Йдеться про фундаментальні дослідження тундри як унікальної природної екосистеми. Зростає значення водних біологічних ресурсів. Розвиток рибництва і збільшення обсягів вирощування риби має бути орієнтоване на створення високотехнологічних рибоводів. Ключовою проблемою розвитку сільського господарства північних регіонів стає зміцнення безпеки і зняття загроз здоров'ю людей з боку постачальників недоброякісних продуктів. Виробництво екологічно чистої продукції є крайньою необхідністю і може бути організовано саме на землях тайгових територій;

- Все більш актуальним стає вирішення завдання: як в соціально-економічних умовах розвитку Росії з урахуванням кліматичного різноманіття її регіонів буде формуватися структура використання кінцевих видів енергії. Головною перешкодою вирішення даної проблеми є очевидне невідповідність між високою вартістю електричесьтва і палива, що надаються домогосподарствам і виробництва, і низьким рівнем доходів громадян нашої країни, а також низькою платоспроможністю підприємств. У наступні роки цей розрив збільшився і тепер він становить реальну загрозу економічній безпеці регіонах Росії;

- Випереджальний розвиток транспортних систем на Півночі і в Арктиці в порівнянні з іншими галузями господарства проявляється як закономірність. Але і за цієї умови транспортна доступність багатьох периферійних населених пунктів навіть через 15-20 років все ще буде нижче, ніж в сусідніх (на південь лежать) регіонах; повноцінна мережева структура залізних і автомобільний доріг не буде сформована. Разом з тим, лінійно-вузлова структура економічного простору Півночі і Арктики буде істотно модернізована.

На завершення роботи семінару учасникам було організовано екскурсію в село Иб з відвідуванням місцевого краєзнавчого музею та Фіно-угорського етно-культурного парку.

